

PROBLEMATICA COMPETENȚEI ORGANULUI DE URMĂRIRE PENALĂ ÎN CAZUL INFRAȚIUNILOR INFORMATICE ȘI AL INFRAȚIUNILOR ÎN DOMENIUL TELECOMUNICAȚIILOR

Dumitru PURICI, Svetlana DUȘA*

*Procuratura Generală a Republicii Moldova, Secția Tehnologii Informaționale și Investigații ale
Infrațunilor în domeniul Informaticii*

**Catedra Drept Procesual Penal și Criminalistică*

The Action Plan for improving the efficiency interaction and cooperation between law enforcement and crime control, to follow skills assessment undertaken in this regard each body of law and control to avoid duplication of functions and duplication in their work establish the principles of their cooperation, including how to notify the competent authorities and transmission of relevant materials. However, in Priority Action Plan consistent with the Implementation Action Plan 2007 Republic of Moldova - European Union in order of strengthening national institute combating crimes, were to be implemented Council of Europe recommendations on the delineation powers of the Office of the Prosecutor General, Centre for Combating Economic Crimes and Corruption, Customs Service and the Ministry of Internal Affairs.

„Quard nullum est, nullum producit effectum”

Potrivit Planului de acțiuni întru eficientizarea interacțiunii și colaborării organelor de drept și de control în combaterea criminalității [1], o primă acțiune care urma a fi întreprinsă în acest sens era *evaluarea competențelor fiecărui organ de drept și de control* pentru a evita dublarea atribuțiilor și paralelismul în activitatea lor, stabilirea principiilor de conlucrare a acestora, inclusiv a modului de sesizare a autorităților competente și de transmitere a materialelor relevante. Totodată, în corespundere cu Planul de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană [2], în vederea consolidării activității organelor naționale în domeniul luptei cu criminalitatea, urmau a fi implementate recomandările Consiliului Europei privind *delimitarea competențelor dintre Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC), Serviciul Vamal și Ministerul Afacerilor Interne (MAI)*.

Încălcarea prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural. Dispozițiile referitoare la *competență după materie sau după calitatea persoanei*, printre altele, sunt prevăzute sub sancțiunea nulității absolute, conform art.251 alin.(2) din Codul de procedură penală. În acest context, venim să relevăm problemele actuale și posibilele soluții la acest compartiment.

Cu toate că în literatura de specialitate se opinează că doar încălcarea prevederilor legale referitoare la competența instanței de judecată poate provoca nulitatea absolută [3], practica judiciară nu face o delimitare la acest capitol, incluzând la temeiurile nulității și prorogarea competenței organului de urmărire penală.

În aceste condiții, nulitățile devin cea mai importantă sancțiune procedurală pentru încălcarea competenței după materie și calitatea persoanei, fenomen ce trezește îngrijorări și urmează a fi luat în considerație, cu toată seriozitatea.

În cele ce urmează exemplificăm câteva cazuri practice* de încălcare a competenței organului de urmărire penală, fapt care a dus la declararea nulității actelor procedurale ale acestuia, iar, în final – la pronunțarea sentințelor de achitare sau de încetare a procesului penal.

Astfel, la 28.07.2005 a fost pornită urmărirea penală în privința lui Novorojdin Rodion Dumitru conform art.195 alin.(2) din Codul penal, în baza materialelor de verificare a adresării verbale a lui A.Grosul la Direcția principală a MAI. Prin ordonanța procurorului din Secția conducerea urmăririi penale în organele centrale ale MAI a Procuraturii Generale, în sarcina organului de urmărire penală al MAI a fost pusă efectuarea urmăririi penale pe cazul dat. Prin sentința Judecătorei Botanica, mun. Chișinău, din 31.05.2007,

* Spețele se referă la încălcarea competenței organului de urmărire penală în cazul investigării infracțiunilor ce nu țin nemijlocit de investigarea infracțiunilor informatice sau a celor în domeniul telecomunicațiilor, reieșind din practica săracă în acest domeniu; totuși, acestea pot fi aplicate cu ușurință prin analogie la domeniul cercetat.

Novorojdin Rodion Dumitru a fost achitat din lipsa infracțiunii, fiind menținută atât de instanța de apel, cât și de cea de recurs. Instanța de fond și cele ierarhic superioare au invocat faptul că *însărcinarea cu atribuții de efectuare a urmăririi penale a organului de urmărire penală al MAI în baza infracțiunii, prevăzute de art.195 din Codul penal, a fost de competența exclusivă a Procurorului General sau a adjuncților lui*. Totodată, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a menționat că *nulitatea absolută a actului procedural intervine și în cazul prorogării competenței organului de urmărire penală, deoarece careva concretizări sunt absente în lege, iar „art.251 Cod de procedură penală are un caracter universal și face componentă din Capitolul V «Nulitatea actelor de procedură», Titlul VIII «Termenele procedurale și acte procedurale comune» din Partea Generală a Codului de procedură penală, adică se referă la actele procedurale efectuate în orice etapă a procesului penal»* [4].

Într-o altă speță: prin sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău, din 23.05.2007 Stepuleac Anatolie a fost achitat pe art.248 alin.(5) lit.d) și art.249 alin.(3) Cod penal din motivul lipsei infracțiunii. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 01.07.2008, a fost încetat procesul penal în baza art.248 alin.(5) Cod penal, din motiv că există circumstanțe care exclud pornirea urmăririi penale sau tragerea la răspundere penală, cu menținerea în rest a sentinței instanței de fond. Colegiul lărgit al Curții Supreme de Justiție a indicat că *„urmărirea penală în privința lui Stepuleac Anatolie în baza învinuirii pe art.249 și 248 CP (red. 2002) a fost pornită corespunzător la 16.12.2005 și la 09.03.2006, de către Direcția delictelor transfrontaliere și informaționale a MAI, care nu avea competența să efectueze urmărirea penală pe astfel de infracțiuni. Conform art.268 CPP, investigarea infracțiunilor prevăzute la art.248, 249 CP o efectuează Serviciul Vamal. Astfel, s-a încălcat competența după materie a organelor de urmărire penală, iar această încălcare atrage, conform art.251 alin.(2) CPP, nulitatea actului procedural și nu se înlătură în nici un mod”* [5].

Într-un caz similar, la 12.12.2006, în baza art.248 alin.(1) Cod penal, a fost pornită urmărirea penală în privința lui Sporiș Tatiana. Prin sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău, din 12.09.2007, Sporiș Tatiana a fost condamnată în baza art.248 alin.(1) Cod penal la amendă în mărime de 200 unități convenționale. Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, constatând încălcarea competenței după materie, prin decizia din 25.12.2007, a admis apelul avocatului, a casat hotărârea instanței de fond cu încetarea procesului penal, decizia fiind menținută de instanța de recurs. În acest sens, Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție a reținut că *„conform art.268 Cod de procedură penală, organul de urmărire penală al Serviciului Vamal efectuează urmărirea penală în privința infracțiunilor prevăzute în art.248 și 249 Cod penal, iar din 03.11.2006 aceasta ține și de competența CCCEC (art.269 CPP). Cauza penală în baza art.248 alin.(1) Cod penal a fost pornită de către ofițerul SUP DPT MAI. În acest caz, potrivit art.271 alin.(2) Cod de procedură penală, cauza urma să fie transmisă imediat, dar nu mai târziu de 3 zile, procurorului care exercită conducerea urmăririi penale pentru a o transmite organului competent. Aceste cerințe obligatorii ale legii procesual penale nu au fost respectate. La 12.12.2006, de către procurorul de transport a fost emisă o ordonanță, prin care se dispune efectuarea urmăririi penale în cauza dată de către ofițerul de urmărire penală al SUP DPT MAI, ulterior toate acțiunile de urmărire penală fiind efectuate de către acest organ. În sensul art.271 alin.(7) Cod de procedură penală, cu modificările efectuate prin Legea nr.264-XVI din 28 iulie 2006, în vigoare din 03 noiembrie 2006, Procurorul General și adjuncții lui, în caz de necesitate, dispun, prin ordonanță motivată, efectuarea urmăririi penale de către orice organ de urmărire penală indiferent de competență. În cazul dat, instanța de recurs constată încălcarea competenței după materie, urmărirea penală fiind efectuată de către un organ care nu dispunea de împuternicirile respective. În asemenea situație, încălcarea prevederilor legale referitor la competența după materie atrage nulitatea absolută a actului procedural, fapt stipulat în art.251 alin.(2) Cod de procedură penală”* [6].

Într-o altă speță relevantă, prin sentința Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău, din 10.07.2008, Pavliuc Aurel Vasile, a fost achitat în baza art.325 alin.(1) CP, din motiv că nu s-a constatat existența infracțiunii. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 06.10.2008, a fost încetat procesul penal pe art.325 alin.(1) CP, din motivul existenței circumstanțelor care exclud tragerea la răspundere penală. Instanța de recurs a menținut decizia instanței de apel, motivând prin faptul că *„urmărirea penală în prezenta cauză penală a fost efectuată de organul de urmărire penală din cadrul Secției nr.6 a DIF MAI RM, împuternicit prin ordonanța din 07.09.2007 emisă de către procurorul în procuratura mun. Chișinău”*. Instanța consideră ordonanța respectivă *„...neîntemeiată, deoarece s-au încălcat prevederile art.269 alin.(1) CPP”*. Totodată, *„Curtea reiterează că urmărirea penală în cauza inculpatului Pavliuc Aurel Vasile a fost efectuată de către*

Secția nr.6 a DIF MAI RM cu încălcarea normelor de competență și, ținând cont de faptul că Procurorul General și adjuncții lui nu s-au dispus, motivat, privind transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală altui organ de urmărire penală, pentru efectuarea unei urmăriri penale mai operative, mai complete și mai obiective, instanța de apel just a considerat necesar de a înceta procesul penal în privința inculpatului Pavliuc Aurel Vasile învinuit în comiterea infracțiunii prevăzute la art.325 alin.(1) Cod penal, din motivul că, conform prevederilor art.251 alin.(2) Cod de procedură penală, încălcarea prevederilor legale referitoare la competența după materie atrage nulitatea actelor procedurale" [7].

Astfel, concluzionăm că: în cazul în care intenția reală a legiuitorului a fost de a include la temeiurile nulității absolute doar încălcarea competenței instanței de judecată, în aceste condiții urmează a fi operate amendamente corespunzătoare la art.251 alin.(2) din Codul de procedură penală, pentru a nu admite o practică judiciară defectuoasă, inclusiv în domeniul infracțiunilor informatice și al celor în domeniul telecomunicațiilor.

În anii 2006 și 2008 la art.269 din Codul de procedură penală au fost operate anumite modificări și completări, prin care a fost extinsă competența materială a organului de urmărire penală al CCCEC. Astfel, actualmente în competența acestuia se include efectuarea urmăririi penale în privința:

- infracțiunilor economice;
- infracțiunilor informatice;
- infracțiunilor în domeniul telecomunicațiilor;
- infracțiunilor de corupție;
- infracțiunilor conexe actelor de corupție;
- unor infracțiuni săvârșite de persoanele cu funcție de răspundere, precum și de persoanele care gestionează organizații nestatale;
- etc.

Totuși, deși prevederile procesual penale acordă competență exclusivă organului de urmărire penală al CCCEC la efectuarea urmăririi penale atât în cazul infracțiunilor informatice, cât și al celor în domeniul telecomunicațiilor, Legea privind prevenirea și combaterea criminalității informatice [8] (în continuare – Legea 20/2009) indică, expres, că desfășurarea activității operative de investigație, de urmărire penală, de cooperare internațională, de identificare a persoanelor care comit infracțiuni informatice ține de competența Ministerului Afacerilor Interne*. Totodată, Legea cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției [9] (în continuare – Legea 1104/2002) prevede în atribuțiile de bază ale Centrului doar preîntâmpinarea, depistarea, cercetarea și curmarea contravențiilor și infracțiunilor economico-financiare, fiscale, a corupției, protecționismului, spălării banilor și finanțării terorismului, nefiind enumerate și infracțiunile informatice și cele în domeniul telecomunicațiilor (alin.(1) al art.5 din Legea 1104/2002).

Existența contradicțiilor dintre Codul de procedură penală și Legile 20/2009 și 1104/2002 generează un conflict de competență artificial între organele de urmărire penală din cadrul CCCEC și al MAI.

Prevederile Legii 20/2009 par a fi mai eficiente decât cele existente în alin.(1) art.269 CPP, reieșind din posibilitățile mai vaste ale MAI în domeniul prevenirii și combaterii criminalității informatice, precum și din specificul activității și atribuțiile de bază ale CCCEC.

Totuși, aplicarea Legii 20/2009 în cadrul procesului penal este inadmisibilă**, deoarece normele juridice cu caracter procesual din orice legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în Codul de procedură penală***.

Mai mult, reieșind din Anexa nr.4 la Hotărârea Guvernului cu privire la structura organizatorică, limita efectivului și Regulamentul Ministerului Afacerilor Interne, nr.844 din 30.07.1998 [10], în lista subdiviziunilor subordonate MAI era inclusă și Direcția prevenire și combatere a delictelor cibernetice, informatice și transnaționale, pe când o subdiviziune similară lipsește în structura aparatului central al CCCEC [11]. În atribuțiile de bază ale acestei Direcții intra: depistarea, contracararea, curmarea și preîntâmpinarea cyberinfracțiunilor, infracțiunilor în sfera tehnologiilor înalte și a altor delictes în domeniul informatic cu caracter internațional, transnațional sau cu rezonanță socială deosebită, ce atentează la sistemul informatic al statului... [12]

* Probabil, legiuitorul a avut în vedere organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne.

** Firește, până la conformarea Codului de procedură penală la prevederile Legii privind prevenirea și combaterea criminalității informatice.

*** În acest sens *a se vedea*: alin.(4) art.2 din Codul de procedură penală.

La 10 februarie 2009, prin ordinul MAI nr.57 „Cu privire la statele de organizare ale organelor și subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne”, în temeiul Hotărârii Guvernului nr.113 din 10.02.2009, s-a creat Serviciul prevenire și combatere a delictelor cibernetice, informatice și transnaționale al Ministerului Afacerilor Interne cu un efectiv-limită de 70 unități subordonat ministrului afacerilor interne [13].

Prescripții similare celor din Legea 20/2009 referitor la competența organului de urmărire penală abilitat cu funcții de prevenire și combatere a infracțiunilor informatice nu se regăsesc nici în Legea telecomunicațiilor [14], nici în Legea comunicațiilor electronice [15], în ceea ce privește organul împuternicit cu investigarea infracțiunilor în domeniul telecomunicațiilor.

În această ordine de idei, este de menționat că la 29.03.2010 MAI a înaintat Guvernului un proiect de Lege pentru aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele acte legislative (Legea nr.45/1994 privind activitatea operativă de investigații, Codul penal, Codul de procedură penală, Legea comunicațiilor electronice nr.241/2007, Codul contravențional) [16], expertizat în prealabil de către CCCEC asupra nivelului coruptibilității. Una dintre finalitățile urmărite prin promovarea proiectului este transferarea competenței de urmărire penală în privința infracțiunilor prevăzute la Capitolul XI din Partea Specială a Codului penal care cuprinde articolele 237, 259-261/1 referitoare la infracțiunile informatice, infracțiunile în domeniul telecomunicațiilor și fabricarea sau punerea în circulație a cardurilor sau a altor carnete de plată false de la CCCEC la MAI. Intenția de a retrage din competența CCCEC urmărirea infracțiunii de fabricare sau punere în circulație a cardurilor sau a altor carnete de plată false (infracțiune economică, art.237 din Codul penal) a fost dictată de includerea expresă a acesteia în dispoziția art.260 și a art.260⁴ din Codul penal, în calitate de semn obligatoriu al laturii subiective a componenței de infracțiune.

La rândul său, la 16.04.2010 CCCEC nemijlocit a înaintat Guvernului un proiect de lege cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal, Codul de procedură penală) [17], printre scopurile promovării căreia era, de asemenea, transferarea urmăririi infracțiunilor informatice și a celor în domeniul telecomunicațiilor, precum și a celei de fabricare sau punere în circulație a banilor falși (infracțiune economică, art.236 din Codul penal) din competența organului de urmărire penală al CCCEC în competența organului similar al MAI.

În cadrul expertizării proiectului de lege înaintat de către MAI, Centrul s-a opus vehement transferării de la CCCEC la MAI a competenței de urmărire penală în privința infracțiunii prevăzute la art.237 din Codul penal, motivând, pe bună dreptate, prin faptul că aceasta nu este suficient fundamentată și excede finalitatea urmărită prin promovarea proiectului de lege, și anume: de fortificare a activității de combatere a criminalității informatice, iar obiectul juridic al infracțiunii respective vizează normala desfășurare a relațiilor sociale din domeniul activității bancare și este diferit de obiectul juridic al infracțiunilor informatice, excluzând din proiect această inițiativă legislativă (ca și cum nu ar corespunde nivelului coruptibilității). Este de remarcat, însă, faptul că în propriul său proiect de lege Centrul a inclus în competența MAI și efectuarea urmăririi penale în privința infracțiunii prevăzute la art.236 din Codul penal; or, în acest caz, obiectul juridic al infracțiunii de fabricare sau punere în circulație a banilor falși sau a titlurilor de valoare false de asemenea nu face parte din obiectul juridic al infracțiunilor informatice. Mai mult decât atât, la Capitolul XI al Părții Speciale din Codul penal „Infracțiuni informatice și infracțiuni în domeniul telecomunicațiilor” nu există nici o normă juridică de trimitere la art.236 din Codul penal, spre deosebire de art.237 din același act normativ.

În concluzie, considerăm că urmează a fi amendat art.269 din Codul de procedură penală, în sensul excluderii din competența organului de urmărire penală al CCCEC a efectuării urmăririi penale în privința infracțiunilor informatice și a infracțiunilor în domeniul telecomunicațiilor, prevăzute la art.259-261¹ din Codul penal. Totodată, este oportun ca investigarea atât a infracțiunii prevăzute la art.236 din Codul penal (fabricarea sau punerea în circulație a banilor falși sau a titlurilor de valoare false), cât și a celei prevăzute de art.237 din Codul penal (fabricarea sau punerea în circulație a cardurilor sau a altor carnete de plată false) să rămână în sarcina organului de urmărire penală al CCCEC, iar în cazul survenirii situației de comitere a infracțiunii prevăzute la art.260 sau 260⁴, în scopul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.237 din Codul penal (indivizibilitate sau conexitate a cauzelor penale), urmează a se proceda prin analogie în corespundere cu prevederile referitoare la concurusul de competență între judecătorii (alin.(6) art.42 din Codul de procedură penală), firește, cu asigurarea respectării dreptului persoanei la un proces echitabil.

O altă lacună legislativă ține de organul de urmărire penală (procurorul, în sensul art.253 din Codul de procedură penală) competent în conducerea urmăririi penale în cazul infracțiunilor informatice și al infracțiunilor în domeniul telecomunicațiilor.

Prin ordinul Procurorului General nr.348/15 din 12.12.2005 (nepublicat oficial), Procuratura Anticorupție a fost investită cu atribuții de conducere a urmăririi penale pe cauzele penale investigate de ofițerii CCCEC [18].

Dacă Legea cu privire la Procuratură din 2003 [19] doar prevedea existența procuraturilor specializate, inclusiv anticorupție, în sistemul organelor Procuraturii, fără a reglementa competența acestora (art.15, alin.(1), lit.d)), atunci noua Lege cu privire la Procuratură din 2008 [20], prevede că Procuratura Anticorupție este specializată în combaterea infracțiunilor de corupție și își exercită atribuțiile pe întreg teritoriul țării (art.25, alin.(2)). De menționat că prevederea din noua lege (din 2008) stabilește, de altfel, competența materială și teritorială.

În Regulamentul Procuraturii Anticorupție, aprobat prin ordinul Procurorului General nr.94/22 din 2005, (de altfel, nepublicat oficial)*, se menționează că Procuratura Anticorupție este un organ specializat al Procuraturii, investit cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii corupției pe întreg teritoriul Republicii Moldova (pct.1.2 din Regulament).

Pe când în Codul de procedură penală unica reglementare procesuală care prevede existența procuraturii specializate, de la art.52 alin.(2) CPP, nu face vreo delimitare dintre competența procuraturilor teritoriale și a Procuraturii Anticorupție, precum o face Legea cu privire la Procuratură, care, de altfel, nici nu poate fi considerată ca fiind o prevedere procesuală penală, reieșind din dispoziția art.2 alin.(4) din Codul de procedură penală.

Dat fiind faptul că legislația în vigoare prevede în competența Procuraturii Anticorupție doar combaterea infracțiunilor de corupție, în această stare de fapt rămâne incertă problema: *de competența cărei procuratură este conducerea urmăririi penale în cauzele privind infracțiunile informatice și a celor în domeniul telecomunicațiilor exercitate de către organul de urmărire penală al CCCEC**?*

Mai mult decât atât, în corespundere cu prevederile art.4 alin.(4) al Legii 20/2009, în cazul infracțiunilor informatice, Procuratura Generală:

- a) coordonează, conduce și exercită urmărirea penală;
- b) dispune, în cadrul desfășurării urmăririi penale, la solicitarea organului de urmărire penală sau din oficiu, conservarea imediată a datelor informatice ori a datelor referitoare la traficul informatic, față de care există pericolul distrugerii ori alterării;
- c) reprezintă învinuirea, în numele statului, în instanța de judecată.

Prin Hotărârea Parlamentului privind aprobarea structurii Procuraturii Generale [21], în noua structură a Procuraturii Generale a fost prevăzută Secția tehnologiei informaționale și investigații ale infracțiunilor în domeniul informaticii***.

Divergențele și, pe alocuri, omisiunile legislative creează, astfel, un conflict de competență între Procuratura Generală (Secția tehnologiei informaționale și investigații ale infracțiunilor în domeniul informaticii), procuraturile teritoriale și Procuratura specializată Anticorupție. Aceasta deși, potrivit art.271 alin.(3) din Codul de procedură penală, conflictul de competență între organele de urmărire penală este inadmisibil.

În acest context, este de menționat *Raportul de evaluare a Republicii Moldova la primul ciclu de evaluare, adoptat de GRECO la 17.10.2003*. Printre prescripțiile adresate Moldovei a fost recomandată (pct. VIII al Raportului) organizarea Serviciului Anticorupție al Procuraturii cu o structură ce ar asigura o interfață adecvată celei a CCCEC. Astfel, Procuratura Anticorupție vine să asigure o funcționare eficientă a CCCEC, la toate compartimentele, inclusiv la compartimentul combaterii infracțiunilor informatice și în domeniul telecomunicațiilor.

Conchidem că legislația procesuală penală urmează să prevadă ca conducerea urmăririi penale exercitate de către organul de urmărire penală al CCCEC pe orice cauză penală aflată în competența Centrului să fie atribuită Procuraturii Anticorupție, ca o procuratură specializată, delimitând-o de cea a procuraturilor teritoriale. Totodată, în ceea ce privește organul de urmărire penală (adică, procurorul) competent a conduce urmărirea penală în cazul infracțiunilor informatice și al infracțiunilor în domeniul telecomunicațiilor, acesta urmează a fi cel stabilit conform regulilor procesuale generale, prevăzute de art.257 din Codul de procedură penală.

* Ceea ce ar putea provoca unele deficiențe în privința asigurării dreptului persoanei la un proces echitabil, prin prisma Convenției cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului, ținând cont de „accesibilitatea Legii”.

** Problema existentă și în privința infracțiunilor economice etc.

*** Regulamentul secției este în proces de elaborare.

Referințe:

1. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Planului de acțiuni întru eficientizarea interacțiunii și colaborării organelor de drept și de control în combaterea criminalității și corupției, nr.898 din 03.08.2004 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.138-146/1071.
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Planului de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a Planului de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană, nr.113 din 03.02.2007 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.25-28/152.
3. În lucrarea *Codul de procedură penală, Comentariu*, autorii apreciază că „nu orice încălcare a prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural, ci numai încălcările esențiale, adică numai acelea care afectează drepturile și interesele legitime ale părților, aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, iar pentru a opera nulitatea mai este necesar ca abaterea să nu poată fi înlăturată în alt mod, ceea ce înseamnă că, dacă poate fi înlăturată în alt mod, anularea actului devine inutilă” (Dolea I., Roman D., Vîzdoagă T. și al. *Codul de procedură penală. Comentariu*. Ed. a II-a. - Chișinău: Cartier juridic, 2005).
4. Decizia Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 10.06.2008 nr.1ra-512/2008 - <http://csj.md/admin/public/uploads/1ra%20512%20NOVOROJDIN.pdf>
5. Decizia Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 09.12.2008 nr.1ra-1246/2008 - <http://csj.md/admin/public/uploads/1%20ra%201246%2008%20Stepuleac%20respins%20rec%20procur.pdf>
6. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 04.06.2008 nr.1ra-804/2008 - <http://csj.md/admin/public/uploads/1%20ra%20804%2008%20Spori%C8%99%20Tatiana%20%28inadm%29.pdf>
7. Decizia Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 17.02.2009 nr.1ra-137/09 - <http://www.csj.md/admin/public/uploads/1%20ra%20137%2009%20Pavliuc%20inadmisibil%20325.pdf>
8. Legea privind prevenirea și combaterea criminalității informatice, nr.20 din 03.02.2009 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.11-12/17.
9. Legea cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, nr.1104 din 06.06.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.91-94/668.
10. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la structura organizatorică, limita efectivului și Regulamentul Ministerului Afacerilor Interne, nr.844 din 30.07.98 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.75-76/756. – Abrogată la 01.12.2009 prin Hotărârea Guvernului nr.778 din 27.11.2009.
11. *A se vedea*: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la structura și efectivul-limită ale Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, nr.50 din 03.02.2010 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.18-19/86.
12. http://mai.md/delicate_attrib
13. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului, nr.113 din 10.02.2009 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.34-36/146.
14. Legea telecomunicațiilor, nr.520 din 07.07.95 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995 nr.65-66/713.
15. Legea comunicațiilor electronice, nr.241 din 15.11.2007 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.51-54/155.
16. http://cccec.md/Sites/cccec_md/Uploads/Pr.%20lege%20comunicat%20electronic.79175FB52A5049DFA9036A5795F2895F.pdf
17. http://cccec.md/Sites/cccec_md/Uploads/proiect.legemodif.Codpen.244siCod.Pr.pen.269.pdf.66BF4C282C13439DA759642933B0B4C6.pdf
18. GRECO. Direcția Generală pentru Drepturile omului și Probleme Juridice, Serviciul Monitorizării. *Primul ciclu de evaluare. Supliment la Raportul de conformitate al Republicii Moldova*, adoptat de GRECO la cea de a 36-a reuniune plenară, Strasbourg, 11-15 februarie 2008, p.4. http://www.procuratura.md/file/Greco%20RC1%282005%294_Add_Moldova_MD.pdf
19. Legea cu privire la Procuratură, nr.118 din 14.03.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.73-75/328.
20. Legea cu privire la Procuratură, nr.294 din 25.12.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.55-56/155.
21. Hotărârea Parlamentului privind aprobarea structurii Procuraturii Generale, nr.77 din 04.05.2010 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.78-80/227.

Prezentat la 28.01.2011